

Sygn. akt II S 7/13

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA - Jerzy Leder

Sędziowie: SA - Ewa Plawgo (spr.)

SA - Jarosław Góral

po rozpoznaniu skarg obrońców D. H. i A. G.

na przewlekłość postępowania sądowego w sprawie XII K 56/12 (poprzednio VIII K 187/11) Sądu Okręgowego w. W.

na podst. art. 2 ust. 1, art. 4 ust. 1a, art. 12 ust. 2,4 i 6, art. 17 ust. 3 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843 ze zm.)

p o s t a n a w i a:

1. stwierdzić, iż w sprawie toczącej się w Sądzie Okręgowym w. W., sygn. akt XII K 56/12 (poprzednio VIII K 187/11) nastąpiła przewlekłość postępowania od dnia 1 grudnia 2011 r.,

2. przyznać od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w. W. na rzecz skarżących D. H. i A. G. sumy pieniężne po 5.000 (pięć) tysięcy złotych,

3. w pozostałej części skargi oddalić,

4. zwrócić skarżącym uiszczone przez nich opłaty w kwocie po 100 (sto) złotych,

5. kosztami postępowania obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

W dniu 16 stycznia 2013 r. (data prezentaty) obrońca D. H. złożył skargę na przewlekłość postępowania prowadzonego przez Sąd Okręgowy w. W., wniósł o stwierdzenie przewlekłości postępowania, a nadto o wydanie sądowi rozpoznającemu sprawę zalecenia podjęcia czynności mających na celu usunięcie stanu naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki i zmniejszenie następstw zaistniałego już naruszenia tego prawa, w szczególności zaś nakazanie usprawniania tego postępowania i zwiększenia częstotliwości rozpraw oraz podjęcie wzmożonych działań mających na celu zapewnienie oskarżonemu realnej możliwości dostępu do całości akt postępowania, a ponadto nakazanie zaplanowania i sprawnego przeprowadzenia postępowania dowodowego oraz o zasądzenie od Skarbu Państwa kwoty 20.000 złotych na rzecz oskarżonego D. H..

W dniu 24 stycznia 2013 r. (data prezentaty) obrońca A. G. złożył skargę na przewlekłość postępowania prowadzonego przez Sąd Okręgowy w. W., jak również wniósł o: stwierdzenie przewlekłości postępowania, wskazanie składowi orzekającemu przyczyn przewlekłości postępowania i przyznanie oskarżonemu sumy pieniężnej w wysokości 20.000 złotych.

Prezes Sądu Okręgowego w. W. – działając w imieniu Skarbu Państwa, w odpowiedzi na skargę, wniósł o jej oddalenie. W odpowiedzi wyszczególnił terminy rozprawy, podnosząc jednocześnie, że wymaga ona znacznego nakładu pracy i czasu sędziego referenta, w związku z tym, że sprawa należy do kręgu spraw szczególnie zawiłych i obszernych dowodowo, jak też jest złożona podmiotowo i przedmiotowo.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Skargi są częściowo zasadne.

Akta niniejszej sprawy wpłynęły do Sądu Okręgowego w. W. w dniu 23 maja 2011 r. (k.- 12144, t. LXII akt), albowiem na wniosek Sądu Rejonowego d. m. W., Sąd Apelacyjny w. W., postanowieniem z dnia 5 maja 2011 r., sygn. akt II AKO 67/11, przekazał ją do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w. W. (k.- 12044, t. LXII akt).

W dniu 22 czerwca 2011 r. wyłączono do odrębnego rozpoznania sprawę przeciwko E. H. Segura N., który złożył wniosek w trybie art. 387 k.p.k. (k.-12224, t. LXIII akt).

Zarządzenie o wyznaczeniu rozprawy głównej wydane zostało w dniu 27 lipca 2011 r., a jej terminy ustalone zostały na dni: 16.09.2011 r., 21.09.2011 r. i 23.09.2011 r. (k.- 12318, t. LXIII akt).

Rozprawa wyznaczona na dzień 16.09.2011 r. została odroczone do dnia 23.09.2011 r. z uwagi na wniosek obrońcy A. G. w trybie art. 353 § 2 k.p.k. (k.- 12637, t. LXV akt). Także na terminie rozprawy w dniu 23.09.2011 r. obrońca A. G. złożył wniosek w trybie art. 353 § 2 k.p.k., a rozprawa została odroczone do dnia 14.11.2011 r. z uwagi na zaplanowany urlop wypoczynkowy przewodniczącego składu orzekającego w miesiącu październiku 2011 r., brak wolnych dni sesyjnych i możliwości doprowadzenia oskarżonych na terminy rozprawy

z uwagi na ustalony limit osób oraz pobyt poza granicami kraju obrońcy z wyboru J. G. w dniach 28.10.-06.11. 2011 r. (k.- 12712, t. LXV akt).

Rozprawa odbyła się w dniach 14.11.2011 r., 22.11.2011 r., 29.11.2011 r., kiedy to oskarżeni składali wyjaśnienia (k.- 12.872, 13007, 13067 t. LXVI, LXVII akt).

Termin rozprawy wyznaczony na dzień 27.12.2011 r. został odwołany z uwagi na chorobę sędziego (k.-13349, t. LXVIII akt). Kolejna rozprawa odbyła się w dniu 13.01.2012 r., kiedy to oskarżeni w dalszym ciągu składali wyjaśnienia (k.- 13427, t. LXIX akt). Z uwagi na skorzystanie przez sędziego z urlopu na żądanie termin rozprawy wyznaczony na dzień 03.02.2012 r. został odwołany (k.- 13456, t. LXIX akt). Rozprawa odbyła się następnie w dniach 09.02.2012 r., 29.02. 2012 r. (k.- 13489, 13589 t. LXIX akt), 23.03.2012 r., 16.04.2012 r. (k.- 13679, 13841 t. LXX akt), 25.04.2012 r., 15.05.2012 r.,29.05.2012 r. (k.- 13924, 1400,14049 t. LXXI akt), kiedy to wyjaśnienia składali A. G. i J. G..

Kolejne terminy rozprawy wyznaczone zostały na dni: 27.07.2012 r., 31.07.2012 r., 13.09.2012 r. i 18.09.2012 r. z uwagi na urlop wypoczynkowy przewodniczącego składu orzekającego, brak wolnych dni sesyjnych, brak konwoju (k.- (...). T.LXXI akt).

Zarządzeniem z dnia 2 lipca 2012 r. sprawa niniejsza przekazana została do rozpoznania nowo utworzonemu Wydziałowi XII Sądu Okręgowego w. W. i zarejestrowana pod sygn. XII K 56/12 (k.- 14254, t. LXXII akt).

Zarządzeniem Przewodniczącego XII Wydziału z dnia 18 lipca 2012 r. terminy rozprawy wyznaczone w dniach 19.07.2012 r. i 27.07.2012 r. zostały odwołane, z uwagi na chorobę sędziego, w dniu 19

lipca 2012 r. wyznaczono natomiast kolejne terminy rozprawy na dni: 27.09.2012 r., 05.10.2012 r., 17.10.2012 r. (k.- 14269, 14277 t. LXXII akt).

W dniu 27 września 2012 r. w związku z wnioskiem prokuratora w przedmiocie niezarządzania postępowania dowodowego do czasu, kiedy wszyscy oskarżeni będą mieli możliwość zapoznania się z materiałami niejawnymi o

klauzuli ściśle tajne w Kancelarii Tajnej Sądu Okręgowego w obecności tłumaczy posiadających uprawnienia dostępu do informacji niejawnych o klauzuli ściśle tajne i po zapoznaniu się z tymi materiałami będą mieli możliwość zakończenia składania wyjaśnień, kolejny termin rozprawy wyznaczono na dzień 5.10.2012 r. (k.- 146934, t. LXXIV akt).

W dniu 5 października 2012 r. oskarżeni zapoznawali się z materiałami audiowizualnymi z akt sprawy (k.- 14855, t. LXXV akt).

Z uwagi na okoliczność, iż oskarżeni nie zapoznali się z całością materiałów audiowizualnych z akt sprawy, jak również z niemożnością zapoznania się przez nich z materiałami niejawnymi o klauzuli ściśle tajne kolejne terminy rozprawy wyznaczone na dzień 17.10.2012 r., 06.11.2012 r. (k.- 15026, 15081 t. LXXVI akt), 7.12.2012 r. (k.- 15374, t. LXXVII akt) r. były przerywane, bądź odraczane. W dalszym ciągu trwało jednakże zaznajamianie oskarżonych z materiałem audiowizualnym w dniach: 17.10.2012 r. (k.- 15028, t. LXXVI akt), 08.01.2013 r. i 25.01.2013 r. (k.- 15638, 15772 t. LXXIX akt), 01.02.2013 r., 15.02.2013 r. (k.- 15874, t. LXXX akt). W tym okresie czasu oskarżeni zaznajamiani byli także z materiałami o klauzuli ściśle tajne znajdującymi się w Kancelarii Tajnej Sądu Okręgowego w. W. w obecności tłumaczy przysięgłych.

Rozprawa wyznaczona na dzień 20.11.2012 r. i 28.11.2012 r. (k.- 15213, 15250 t. LXXVII akt) została zdjęta z wokandy z uwagi na chorobę sędziego.

Na terminie rozprawy wyznaczonym na dzień 14.01.2013 r. (k.- 15670, t. LXXIX akt) i 30.01.2013 r., 05.02.2013 r., 11.02.2013 r. (k.- 15835, 15886 t. LXXX wyjaśnienia składał J. Y. S. P..

Na rozprawie w dniu 18 lutego 2013 r. Przewodniczący zarządził postępowanie dowodowe i przesłuchano świadka E. H. Segura N. oraz wyznaczono kolejne terminy rozpraw na dzień 01.03.2013 r. oraz z uwagi na brak wolnych dni sesyjnych, konwoju, wolnych sal, a także urlop wypoczynkowy przewodniczącego składu orzekającego na dni: 09.04.2013 r., 18.04.2013 r., 25.04.2013 r., 08.05.2013 r., 17.05. 2013 r., 23.05.2013 r.

Bezspornym jest, że wobec oskarżonych w niniejszej sprawie stosuje się tymczasowe aresztowanie od niemalże czterech lat, a więc obiektywnie patrząc jest ono długotrwałe. Sąd rozpoznający skargę na przewlekłość postępowania ma obowiązek uwzględnić całą jego długość niezależnie od etapu, na którym się ono znajduje. Teza powyższa jest zgodna z kierunkiem orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (sprawa B. przeciwko Polsce skarga nr 12064/10 – wyrok z dnia 8 marca 2012 r.). Mając jednakże na uwadze, iż obrońcy oskarżonych w istocie zarzucili, iż do przewlekłości postępowania doszło w trakcie procedowania przez Sąd Okręgowy w. W., Sąd Apelacyjny zbadał zatem przedmiotowe postępowanie, pod kątem przewlekłości od dnia 23 maja 2011 r., a więc od momentu wpływu akt do Sądu Okręgowego w. W.. Wprawdzie obrońca A. G. wniósł o stwierdzenie przewlekłości całego postępowania, jednak z uzasadnienia skargi wynika, że sam uznaje, iż na etapie postępowania do czasu przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do przewlekłości jeszcze nie doszło.

W pierwszej kolejności zauważyć należy, że art. 2 ust. 2 Ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843 ze zm.) ustala kryteria, jakie należy stosować przy ocenie toku postępowania w sprawie, upoważniające do stwierdzenia przewlekłości, w przypadku jej wystąpienia.

Wymóg sprawności prowadzonego postępowania w odniesieniu do spraw karnych pozostaje w ścisłym związku z treścią art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k. nakazującego takie ukształtowanie postępowania karnego, by rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w rozsądnym terminie.

Godzi się także wskazać, że wymóg sprawności postępowania jest także realizacją konstytucyjnego prawa do wydania orzeczenia bez zbędnej zwłoki.

Z powyższego wynika konieczność takiego ukształtowania przebiegu tegoż postępowania przez organy je prowadzące (sąd lub prokuratora), by toczyło się ono sprawnie. Zaznaczyć przy tym należy, że w sprawach obszernych – wieloosobowych, obejmujących wiele zarzutów, przy ocenie sprawności postępowania winny być uwzględnione także takie okoliczności, jak konieczność zapoznania się z materiałem dowodowym przez członków składu sądzącego, co stanowi czynność niejednokrotnie czasochłonną. Niniejsza sprawa jest o tyle skomplikowana, że zachodzi w niej konieczność umożliwienia oskarżonym zapoznania się z materiałami o klauzulach ściśle tajne w obecności tłumaczy przysięgłych posiadających certyfikaty dostępu do tychże materiałów.

Pomimo powyższego, zdaniem Sądu Apelacyjnego, należy uznać, że w niniejszym postępowaniu toczącym się w Sądzie Okręgowym od dnia 1 grudnia 2011 r., doszło do niczym nieuzasadnionej przewlekłości postępowania. Co prawda nie można Sądowi Okręgowemu zarzucić bezczynności, tj. niepodejmowania jakichkolwiek czynności w sprawie, lecz niewątpliwie podejmowane czynności nie mogły zostać uznane za zmierzające do sprawnego i szybkiego zakończenia postępowania w rozsądnym terminie, albowiem po tym czasie terminy rozprawy wyznaczane były zbyt rzadko, z odstępem dwutygodniowym, a nawet miesięcznym. Zauważyć też należy, iż w okresie od 29 maja 2012 r. do 27 września 2012 r. (a więc przez niemal trzy miesiące) nie odbył się ani jeden termin rozprawy. Wprawdzie od października 2012 r. w sprawie dokonywane były czynności, m.in. umożliwiano oskarżonym zapoznawanie się z materiałami audiowizualnymi sprawy i materiałami o klauzuli ściśle tajne, to jednak, mając na uwadze długotrwałość stosowania wobec oskarżonych tymczasowego aresztowania, uznać należy, iż czynności te dokonywane były ze zbyt małą częstotliwością, co w konsekwencji także z tego powodu doprowadziło do przewlekłości postępowania. Wprawdzie na procedowanie Sądu miały wpływ okoliczności takie, jak: brak tłumaczy z uprawnieniami do zapoznawania się z dokumentami o klauzuli ściśle tajne, brak dostatecznej ilości konwojów czy sal rozpraw, a także inne obowiązki, urlopy i choroby sędziego, jednakże są to kwestie organizacji pracy Sądów, które w zakresie negatywnych skutków nie mogą zostać przerzucone na oskarżonych, zwłaszcza zaś wówczas, gdy w sprawie od dłuższego czasu wobec oskarżonych stosowane jest tymczasowe aresztowanie. Godzi się także wskazać, że na konieczność zintensyfikowania czynności procesowych w niniejszej sprawie zwracał uwagę Sąd Apelacyjny już w

miesiącu czerwcu 2012 r. (postanowienie z dnia 14 czerwca 2012 r. – sygn. II AKp 66/12 – k. 14094-14097, tom 71), dostrzegając już wówczas przy rozpoznaniu wniosku o przedłużenie czasu trwania tymczasowego aresztowania oskarżonych konieczność usprawnienia biegu tegoż postępowania, co jednak nie odniosło pożądanego skutku. Przewlekłość postępowania to nie tylko niczym nie uzasadniona bezczynność, lecz także takie planowanie czynności procesowych, które nienależycie skoncentrowane w efekcie prowadzą do przewlekłości w sprawie, a co ma miejsce w sprawie niniejszej po dniu 1 grudnia 2011 r. Powoływanie się przez Prezesa Sądu na konieczność znacznego nakładu pracy i czasu ze strony sędziego referenta nie może stanowić usprawiedliwienia dla takiego biegu sprawy, jak opisany powyżej. O ile bowiem przed przystąpieniem do procedowania w sprawie zachodzi konieczność zapoznania się z aktami sprawy, co w sprawie obszernej i zawiłej może być czynnością czasochłonną i co może znaleźć przełożenie (i znalazło w niniejszej sprawie) na usprawiedliwiony odstęp czasowy między wpływem sprawy, a wyznaczeniem w niej pierwszego terminu, o tyle w okresie rozpoznawania sprawy ani nakład pracy sędziego referenta, ani też poświęcany temu czas nie może stanowić usprawiedliwienia dla opieszałości w rozpoznaniu sprawy. Dlatego też skargi w części należało uznać za zasadne i uznać, że po dniu 1 grudnia 2011 r. w sprawie niniejszej doszło do przewlekłości postępowania.

Odnosząc się zaś do kwestii zasądzenia na rzecz skarżących żądanych przez nich sum pieniężnych, przede wszystkim wskazać należy, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 w/w ustawy Sąd był zobligowany do zasądzenia na rzecz skarżących sum pieniężnych. Zasadzając na rzecz D. H. i A. G. kwoty po 5.000,00 zł Sąd uznał, że stanowią one właściwą rekompensatę za naruszenie prawa do rozpoznania sprawy

bez uzasadnionej zwłoki, mając w szczególności na uwadze okres czasu, w ramach którego stwierdzono przewlekłość, jak również fakt, iż w sprawie nie doszło do całkowitej bezczynności Sądu. Nie znajdując podstaw do przyznania kwoty w górnej granicy przewidzianej przez ustawę, Sąd Apelacyjny miał również na względzie, iż sami skarżący nie przedstawili wystarczającej argumentacji przemawiającej za zasądzeniem żądanej kwoty.

Działając na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, należy zalecić Sądowi Okręgowemu w. W., rozpoznającemu niniejszą sprawę, by prowadząc dalsze postępowanie w sprawie niniejszej miał na uwadze konieczność takiego wyznaczenia terminów rozprawy, by postępowanie to mogło zakończyć się w możliwie najkrótszym terminie, a więc Sąd ten winien maksymalnie zintensyfikować i skoncentrować prowadzone przez siebie czynności, w stopniu daleko większym niż działania podejmowane dotychczas.

Zgodnie z art. 17 ust. 3 w/w ustawy należało zwrócić skarżącym wniesione przez nich opłaty.

Z tych względów Sąd Apelacyjny orzekł, jak w postanowieniu, oddalając skargę w pozostałym zakresie.